

Vlaams
Parlement

vergadering **C26**
zittingsjaar 2017-2018

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 11 oktober 2017

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Sabine Vermeulen aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het door het Europees Parlement aangenomen meerjarenplan visserij Noordzee – 2980 (2016-2017)	3
VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de prijsvolatiliteit op de landbouwmarkt en de aanpak ervan – 93 (2017-2018)	6

VRAAG OM UITLEG van Sabine Vermeulen aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het door het Europees Parlement aangenomen meerjarenplan visserij Noordzee – 2980 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Jos De Meyer

De voorzitter: Mevrouw Vermeulen heeft het woord.

Sabine Vermeulen (N-VA): Voorzitter, mijn vraag om uitleg heeft betrekking op het meerjarenplan visserij Noordzee. Op 14 september 2017 heeft het Europees Parlement gestemd over de meerjarige visserijquota voor de Noordzee. Die quota moeten overbevissing tegengaan en de duurzame visserij bevorderen. Het Europees Parlement heeft het rapport-Rodust over het meerjarenplan visserij Noordzee aangenomen.

Op grond van het voorstel moeten vangstquota worden vastgesteld waarmee de visbestanden ten laatste in 2020 op een "maximaal duurzaam" niveau kunnen worden bevestigd. Dat houdt in dat een optimale hoeveelheid vis uit de zee kan worden gehaald zonder de gezondheid van de visbestanden in het gedrang te brengen.

Het voorstel van de Europese Commissie kijkt naar de lange termijn en wil de besluitvorming dichterbij de visser brengen. De besluitvorming wordt verplaatst naar de regionale belanghebbenden, die aanbevelingen kunnen doen. De beperking van de zeedagen vervalt en de technische maatregelen worden op het niveau van de lidstaten vastgesteld.

Toch maken heel wat lidstaten kanttekeningen bij het plan. Ze vragen voldoende flexibiliteit om, bijvoorbeeld, rekening te kunnen houden met het meest recente wetenschappelijke advies. Momenteel is er onvoldoende advies met betrekking tot de gemengde visserij. Veel adviezen zijn nog steeds op één enkel visbestand gericht. Het meerjarenplan heeft ook een impact op de noordwestelijke wateren. Ook voor dit bekken moet er op termijn een meerjarenplan komen dat op het plan voor de Noordzee is afgestemd. Verder zou de recreatieve visserij eveneens onder het nieuwe plan vallen.

Het goedgekeurd meerjarenplan is nog niet definitief. Nu worden onderhandelingen met de lidstaten aangeknoopt. Nadien mag het Europees Parlement opnieuw stemmen over het bereikte compromis.

Minister, onze Vlaamse vissers en reders hebben de voorbije jaren met resultaat bijgedragen aan de verduurzaming en het herstel van de Noordzeebestanden. Het Europees Parlement wil nu bijkomende eisen opstellen, die verder gaan dan wat de Europese Commissie aanvankelijk heeft voorgesteld. Vindt u dit haalbaar voor onze gemengde visserij? Wat denkt u over het nieuwe meerjarenplan? Vindt u dat het voorstel van het Europees Parlement voldoende rekening houdt met het karakter van onze Vlaamse visserij?

Na de stemming in het Europees Parlement volgen de verdere onderhandelingen met de lidstaten en met de Europese Commissie. Pas als deze onderhandelingen zijn afgerond, wordt het meerjarenplan visserij Noordzee definitief. Wat zal de Vlaamse input in het meerjarenplan zijn?

De recreatieve visserij, tot slot, zou eveneens onder het nieuwe plan vallen. Volgt u deze stelling?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Voorzitter, ik ben het er volledig mee eens dat onze vissers en reders de voorbije jaren hebben bijgedragen tot de verduurzaming en het herstel van de visbestanden in de Noordzee. Ze hebben dit samen gedaan met de vele vissers uit de zeven Noordzeelidstaten. Dit blijkt ook uit de beleidsbrief van de Europese Commissie uit juli 2017. Die beleidsbrief toont aan dat de toestand van de visbestanden in de Noordzee vrij goed is.

Op 14 september 2017 heeft de plenaire vergadering van het Europees Parlement gestemd over het meerjarenplan visserij Noordzee. Bepaalde voorstellen gaan heel wat verder dan het oorspronkelijke voorstel van de Europese Commissie. Zo wil het Europees Parlement niets weten van een mogelijke bandbreedte voor de maximale duurzame opbrengst in de Noordzee en van de marges waarbinnen de Europese Raad elk jaar de totaal toegestane vangsten (TAC's) en de quota mag vaststellen. Het Europees Parlement heeft dit wel aanvaard voor het meerjarenplan visserij Oostzee. De bandbreedten zijn nochtans vastgesteld door de International Council for the Exploration of the Sea (ICES), een onafhankelijk wetenschappelijk orgaan. De ICES heeft dit gedaan in zijn advies over de gemengde visserij in de Noordzee.

Het Europees Parlement stelt dat het beheer van de visbestanden in de Noordzee strenger moet zijn en dat de maximale duurzame opbrengst in de gemengde visserij altijd leidend moet zijn. Dit houdt in dat de visserij vroegtijdig moet worden gesloten indien ook maar een van de bestanden dit niveau niet haalt.

Daarnaast steunt het Europees Parlement het complexe voorstel van de Europese Commissie om met zeven groepen van visbestanden te werken. Volgens veel visserijexperts van de EU is dit voorstel in de praktijk moeilijk te hanteren. Om die reden heeft de Europese Raad in zijn standpunt voor een veel eenvoudiger en eenduidiger systeem geopteerd. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de doelsoorten in de Noordzee en de bijvangstsoorten.

Met deze stemming heeft het Europees Parlement zijn standpunt bepaald. Nu kunnen de onderhandelingen met de Europese Raad starten. Uit de voorgaande punten besluit ik dat de Europese Raad en het Europees Parlement er met betrekking tot enkele essentiële punten verschillende opinies opna houden. Op korte termijn lijkt een akkoord onwaarschijnlijk. Ik hoop dat het standpunt van het Europees Parlement nog kan worden bijgestuurd.

Vlaanderen heeft ingestemd met het standpunt dat de Europese Raad op 25 april 2017 heeft aangenomen. Het gaat om een compromis dat de verschillende lidstaten hebben bereikt. Het standpunt van de Europese Raad heeft het voorstel van de Europese Commissie grondig aangepast. Hierbij is vooral gestreefd naar een eenvoudiger beheerssysteem. Dit moet visserijbeheerders in staat stellen flexibeler in te spelen op veranderingen in het ecosysteem. Zo is, bijvoorbeeld, een belangrijke rol weggelegd voor de regionale samenwerking. Indien het wetenschappelijk advies aangeeft dat bijkomende corrigerende maatregelen noodzakelijk zijn, kunnen de betrokken lidstaten door middel van gemeenschappelijke aanbevelingen onder meer beschermingsmaatregelen voorstellen.

Wat het finale akkoord over het meerjarenplan visserij Noordzee betreft, wil ik streven naar een eenvoudig, flexibel en werkbaar plan. Dit plan moet rekening houden met de complexe wisselwerking tussen de verschillende bestanden in de gemengde visserij, wat trouwens typisch is voor de Noordzee, en met de uitdagingen van de aanlandplicht en de toenemende beschikbare informatie.

Mevrouw Vermeulen, u hebt in uw inleiding terecht opgemerkt dat de adviesverlening tot kort geleden volledig op één enkel bestand was gefocust. De omschakeling naar een advies voor de gemengde visserij blijft voor wetenschappers dan ook een belangrijke uitdaging. Hierbij moet immers rekening worden

gehouden met talrijke, soms ongekennde, parameters. De kennis hiervan evolueert nog sterk.

Om die reden moet een toekomstig meerjarenplan voldoende armslag geven aan het visserijbeleid om beslissingen te kunnen nemen op basis van de laatste inzichten en het best mogelijke wetenschappelijk advies.

Het Europees Parlement stelt inderdaad ook voor om de recreatieve visserij onder het meerjarenplan voor de Noordzee te laten vallen. Er bestaat in de raad een belangrijke tegenstand van een aantal lidstaten tegen de opname van de recreatieve visserij in het meerjarenplan. In principe kan ik aanvaarden dat een aantal bepalingen over de recreatieve visserij worden vastgelegd op Europees niveau, zodat er ook hier een gelijk speelveld wordt gegarandeerd binnen de Europese Unie. Het heeft immers weinig zin dat Vlaanderen maatregelen neemt om de recreatieve visserij op bepaalde kwetsbare soorten in te perken wanneer andere lidstaten dat niet doen. Hiervoor lijken momenteel de TAC en quotaverordening beter geschikt dan het meerjarenplan Noordzee. Ik verwijs naar de beschermingsmaatregelen voor de zeebaars die op deze manier door de raad afdwingbaar werden gesteld. Ik wil er ook op wijzen dat bepaalde voorstellen van het Europees Parlement nu al een bestaande praktijk zijn. Er gebeurt bijvoorbeeld al een belangrijke gegevensverzameling voor de recreatieve visserij.

De voorzitter: Mevrouw Vermeulen heeft het woord.

Sabine Vermeulen (N-VA): Minister, we zitten grotendeels op dezelfde lijn. Er zijn heel wat inspanningen geleverd inzake selectiviteit, maar de aanlandplicht ligt nog altijd op tafel. Wat is de stand van zaken voor het verkrijgen van uitzonderingen op de aanlandplicht? Maakt Vlaanderen daar vorderingen in? Hoe zit het met de overlevingskansen? Moeten wij nog meer inspanningen doen op basis van selectiviteit? Zullen wij die uitzonderingen op de aanhaalplicht halen?

U sprak ook over het gelijke speelveld voor de recreatieve visserij en er gebeurt inderdaad al een monitoring, maar men mag niet voortdurend de recreatieve visserij met de vinger wijzen als zou zij aan de basis liggen van de terugloop van de visstocks. Ik zeg niet dat u dat hebt gezegd, maar ik wil mijn mening daarover uiten. In Vlaanderen heeft de recreatieve visserij al heel intens meegewerkt aan de monitoring van deze soort visserij. Zij hebben de onderzoekers heel wat input gegeven om te zien hoe zij zelf omgaan met die recreatieve visserij. Onze stelling is dat een recreatieve visser nog recht heeft om een visje op te halen.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Dit is een heel goede vraag, en het antwoord van de minister daarop is uitgebreid en interessant. Het evenwicht tussen de recreatieve en de professionele visserij moet inderdaad worden bewaard. De recreatieve visserij heeft nu vaak het idee dat zij met alle zonden van Israël wordt overloden – ik zeg niet dat het zo is, maar zij heeft wel vaak dat gevoel. We moeten ervoor zorgen dat die mensen hun rol kunnen blijven spelen in het feuilleton van de visserij. Ik vind dit een belangrijk statement dat mevrouw Vermeulen hier heeft gemaakt.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, ik las ook dat onze collega in het Europees Parlement, Tom Vandenkendelaere, pleit voor een sterkere samenwerking tussen de vissers en het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) om verdere uitzonderingen op de aanlandplicht te bestuderen. Hebt u er zicht op hoever ILVO daarmee staat? Moet dit nog worden opgestart of zijn er al vorderingen op dat vlak?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: De vraag van de voorzitter is gelijkaardig aan de bijkomende vraag van mevrouw Vermeulen. Uiteraard zijn wij al bezig met dat onderzoek, het zou jammer zijn indien de samenwerking met ILVO nog niet zou zijn opgestart. Er wordt momenteel volop onderzoek gedaan naar het onderbouwen van uitzonderingen. We hebben momenteel nog geen zicht op de haalbaarheid, mevrouw Vermeulen, dat is ook niet evident. We zetten daarop in, samen met de sector. Het is een goede samenwerking, maar het gaat over een gigantische uitdaging.

Ik zie dat zogenaamde spanningsveld tussen de recreatieve en professionele visserij niet. Ik geloof dat beide een plaats hebben. Wanneer het Europese beleid zich daar meer op toespitst, zal dat een heel andere benadering zijn. We moeten dit goed opvolgen. Het feit dat we die recreatieve visserij beter in kaart brengen, geeft ons de mogelijkheid om een en ander beter te onderbouwen.

De voorzitter: Mevrouw Vermeulen heeft het woord.

Sabine Vermeulen (N-VA): Ik denk dat de visserij hier nog vaak op tafel zal liggen. Gisteren kwam in de Europese Visserijcommissie het rapport-Mato aan bod. Het gebruik en de inzet van de pulskor is een van de elementen die hier aan bod zal komen. Het rapport heeft de naam: 'Instandhouding van visbestanden en de bescherming van mariene ecosystemen door middel van technische maatregelen'. Het werd verschoven naar 21 november, want zij zijn er zelf nog niet uit. Zij willen dat rapport in dialoog onderzoeken. Ik denk dat wij daar zelf ook nog heel veel input voor zullen moeten geven.

De voorzitter: Minister, wanneer er resultaten zijn van ILVO, kunt u ons die dan bezorgen via het secretariaat?

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de prijsvolatiliteit op de landbouwmarkt en de aanpak ervan – 93 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Sabine Vermeulen

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Naar jaarlijkse gewoonte evalueert Boerenbond op de nazomerontmoeting bij het begin van de herfst het lopende productiejaar.

Vergeleken met dezelfde periode in 2016 ligt de omzet van de Vlaamse land- en tuinbouw op dit moment 8 procent hoger. Door de forse omzetsijging ten opzichte van het desastreus verlopen jaar 2016 knoopt 2017 weer aan bij het vijfjarige gemiddelde. Als 2017 omschreven wordt als 'gemiddeld' en 'doorsnee', dan is dat te danken aan de markt, maar andere externe factoren kunnen de omzet van het landbouwbedrijf ook maken of kraken.

Bovendien is de conjunctuur niet in alle deelsectoren gelijk. Van een hoeragevoel onder de landbouwers is volgens de voorzitter van Boerenbond, Sonja De Becker, dan ook geen sprake, zelfs niet bij melkveehouders, die hun omzet in een jaar tijd met 43 procent zien stijgen. "De opwaartse beweging van de melkprijs sedert eind 2016 laat toe om de diepe putten te dempen die de crisis naliet. De markt evolueert in gunstige zin, maar dat was broodnodig ook."

Bovendien zijn de marges op land- en tuinbouwbedrijven de voorbije tien jaar erg volatiel geworden, en dit zowel aan input- als outputzijde. In de ogen van Boerenbond is dat de grootste uitdaging waar de sector voor staat. "We kloppen al lang op die nagel," zegt voorzitter De Becker. "Onze bedrijven moeten weerbaarder en wendbaarder worden. Tegen grote prijsvolatiliteit zijn individuele land- en tuinbouwers niet opgewassen, tenzij je hen op sectorniveau instrumenten aanreikt om het effect van de prijschommelingen te dempen."

De sterke prijschommelingen doen zich niet enkel voor in de verkoopprijzen van land- en tuinbouwproducten, maar ook in de aankooprijzen van productiemiddelen. Aan de inputzijde stelt Boerenbond vast dat de grootste schommelingen zich de voorbije jaren voordeden bij de energieprijzen en de prijzen van meststoffen. In de eerste zeven maanden van 2017 zijn ze zo'n 30 procent duurder dan in 2007. Zaaï- en pootgoed zijn prijsvaster. Veevoerders nemen op het vlak van volatiliteit een tussenpositie in.

Op de vraag hoe de volatiliteit te beperken, bestaat geen eenvoudig antwoord. Een toolbox aan maatregelen is volgens Boerenbond noodzakelijk. Ze hebben er zelf enkele gesuggereerd. Ik heb er een vijftal genoteerd. Het Europees landbouwbeleid moet een structureel marktbeleid met mechanismen van marktstabilisatie invoeren. Er moeten instrumenten voor risicobeheer komen, waarvan de weersverzekering er uiteraard maar één is – maar dat hebben we vorige week in de plenaire vergadering besproken. Er is een duidelijk kader nodig dat de positie van de boer in de keten moet versterken. Er moet een beleid komen dat rechtszekerheid biedt, en een beleid dat elke sector kansen biedt om te verduurzamen op alle vlakken als ondernemer.

Minister, deelt u deze analyse? In welke mate? Hoe sporen de voorgestelde oplossingen van de landbouworganisatie met uw beleidsintenties? Welke instrumenten wilt u inzetten? Wat is uw timing hiervoor? Wat moet hiervoor op Europees en op Vlaams beleidsniveau besproken en gerealiseerd worden?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: De toegenomen volatiliteit van de marktprijzen is inderdaad een gegeven dat zal blijven bestaan. Tot de eeuwwisseling implementeerde de Europese Unie verschillende marktinstrumenten om de effecten van de prijsvolatiliteit tegen te gaan. Onder druk van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) en de internationale afspraken zijn die bijna allemaal afgeschaft. Het is een gegeven waar de deelsectoren zullen moeten blijven mee omgaan. Dit zal niet zomaar terugkomen.

Zoals ik al vaker gezegd heb in deze commissie, kan de Europese landbouwer het louter op basis van de prijs nooit halen op de wereldmarkt, want de productierandvoorwaarden die de Europese wetgever aan de Europese boeren oplegt op het vlak van natuur, milieu, klimaat, dierenwelzijn, gewasbeschermingsmiddelen enzovoort, zijn veel minder omvangrijk of zelfs onbestaande in andere werelddelen. Een recente Duitse studie maakte een vergelijking tussen de onkosten die de Europese boeren moeten maken om aan de EU-normen te voldoen en de analoge kosten die hun niet-EU collega's of concurrenten moeten maken. Voor weilanden zijn de onkosten voor de Europese boer 82 euro per hectare hoger dan elders, voor tarwe is dat 206 euro per hectare en voor aardappelen zelfs 704 euro per hectare. Mochten ook nog andere zaken in rekening worden gebracht, zoals loonkosten of grondprijzen, dan zouden deze verschillen nog groter zijn. Het is dus duidelijk en onbetwistbaar dat Europese boeren zwaarder beladen aan de startstreep komen. Vergelijk het met andere bedrijven voor wie de energie- of de loonkost te hoog is: ze hebben een handicap. Voor onze boeren geldt dat dus ook, zeker als we alle andere

randvoorwaarden ook bekijken. Vandaar dat een sterk gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) noodzakelijk is en dat we daar verder op moeten inzetten, om het ongelijke speelveld te milderen.

In het verleden koos de Europese Unie altijd voor zowel de hoge productienormen voor de eigen boeren én voor de vrijhandel waardoor ook producten van elders toegang kregen tot de EU-markt, maar men plaatste daar een significant GLB-budget naast om de landbouwdoelstellingen toch te kunnen halen. Die weg moeten we mijn inziens blijven volgen. Maar er is meer nodig dan dat alleen. Onze landbouwers moeten zich, nog meer dan vandaag, richten op het onderscheidend vermogen van hun producten, zodat niet enkel de prijs doorslaggevend is bij de consumentenkeuze.

Diversificatie van productiemethoden en van het eindproduct is een must, maar dat zal bedrijf per bedrijf anders worden ingevuld. Daarom moeten we als overheid het juiste kader aanbieden waarbij we de invulling op bedrijfsniveau overlaten aan de individuele ondernemers. Dat doen we vandaag al. Ik geef een paar voorbeelden. Een deel van de landbouwers is bereid om te investeren in duurzame productietechnieken of in alternatieve verkoopkanalen. Dat wordt ondersteund vanuit het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF). Een deel van de landbouwers is bereid om nog verder te gaan in de reeds hoge EU-productiestandaarden. Zij sluiten beheersovereenkomsten af of doen niet-productieve investeringen op hun bedrijf en leveren groen-blauwe diensten aan onze maatschappij. Ze kunnen een beroep doen op het plattelandsontwikkelingsfonds om hen daarbij te ondersteunen. Nieuwe verdienmodellen of innovatieve producten moeten kunnen worden gedemonstreerd of bekend worden gemaakt aan een groter publiek. We subsidiëren dat via demonstratieprojecten.

Een andere heikel punt is de doorstroming van de wetenschappelijke kennis naar de praktijk. Om dat te bevorderen, zijn diverse operationele groepen opgericht die als doel hebben om de economische duurzaamheid van bedrijven te stimuleren en bij te dragen tot het stabiliseren van de markt. In 2017 werden oproepen gedaan met als doel een antwoord te bieden op crisissen in de fruitteelt en in de dierlijke productie. Dat zijn uiteraard maatregelen die niet van vandaag op morgen tot zichtbare resultaten leiden, maar daarom niet minder van belang zijn.

Over KRATOS hebben we het hier al vaak gehad. Goed geïnformeerde landbouwers staan sterker in de keten.

Ook de onderhandelingsmacht van de primaire producten in de keten blijft een aandachtspunt. Want of je nu meer of minder onderscheidende producten maakt, professionele landbouwers moeten ze kunnen verkopen aan een prijs die toelaat om er een arbeidsinkomen uit te genereren. De oprichting van producentenorganisaties, unies van producentenorganisaties en brancheorganisaties is mogelijk geworden sinds 2014. We bieden daar ook ondersteuning vanuit Vlaanderen.

Naast de consolidatie van de huidige kernmarkten, breidde het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) zijn werkterrein deze legislatuur ook uit. Er werd heel veel geprospecteerd in Zuidoost-Azië en Afrika, maar ook in de Balkan, Oost-Europa en Brazilië. Steeds meer sectoren zetten in op export, ook degene die daar voorheen weinig of geen aandacht voor hadden, zoals vleeswaren, runderen, vis en pluimvee. Waar voorheen vooral beurzen en nadien contactdagen de kernacties voor prospectie waren, worden die nu aangevuld met consumentenacties op de verkooppunten.

Wat het toekomstig GLB na 2020 zal brengen, is vandaag nog koffiedik kijken. De publieke consultatie is afgelopen. Tot 17 november 2017 is er ook nog een

publieke consultatie met betrekking tot handelspraktijken in de landbouwvoedingsketen. De focus ligt op oneerlijke handelspraktijken tussen primaire producenten en afnemers, transparantie in de keten en opvolging van prijzen en ook over de waardeverdelingsclausule. De Europese Commissie wil de input van deze consultatie gebruiken samen met de resultaten van de Agricultural Markets Task Force van vorig jaar – het rapport-Veerman, dat u allen bekend is omdat er een boeiende hoorzitting over is geweest – om in de toekomst mogelijk nieuwe wetgevende voorstellen uit te werken.

We werken dus op verschillende fronten: intern in Vlaanderen, maar ook in de richting van het nieuwe GLB, waarin we graag bijkomende maatregelen willen ingeschreven zien. We moeten ook niet de illusie koesteren dat alles weer zal worden zoals het vroeger was. We moeten blijven omgaan met die wereldmarkt en het feit dat er een aantal voorwaarden zijn waarbinnen we het GLB vorm zullen moeten geven.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, ik onthoud vooral dat we blijvend zullen moeten leren leven met volatiliteit in de land- en tuinbouwsector. Mondiaal hebben we hoe dan ook een prijshandicap. Dat geldt niet alleen voor de land- en tuinbouw, maar ook voor andere sectoren. U wijst ook op een aantal opportuniteiten zoals inzetten op kwaliteit, zichzelf op de markt onderscheiden, nieuwe verdienmodellen en het belang van brancheorganisaties. U onderstreept ook nog eens het belang van KRATOS en u wijst er ook op dat u vanuit het beleid voor sommige sectoren nog meer wilt inzetten op export.

We weten met zijn allen dat het GLB van uitzonderlijk groot belang is voor de land- en tuinbouwsector en dat de komende onderhandelingen daarover ook van uitzonderlijk groot belang zijn. Anderzijds weten we ook uit de voorbije besprekingen dat de besprekingen over de brexit deze mogelijk wat zullen vertragen. Hoe dan ook, het bevestigt nogmaals dat land- en tuinbouwers ondernemers in het kwadraat moeten zijn, als je merkt met welke marktfactoren in welke omstandigheden ze in de toekomst zullen moeten produceren en hun man of vrouw zullen moeten staan binnen deze samenleving, die steeds meer eisen stelt.

De voorzitter: De heer Wouters heeft het woord.

Peter Wouters (N-VA): Minister, ik dank u voor uw uitvoerige antwoord. U haalt de export aan als een deeloplossing voor de volatiliteit. Schuilt niet het grootste gevaar in het feit dat we daar te veel op zullen mikken? We weten uit het verleden hoe broos zulke exportmarkten zijn, zeker de grote. We hebben het meegemaakt met Rusland. Ik hoor links en rechts het gevaar met betrekking tot varkensexport naar Azië. Als we daar iets te veel op inzetten, kan dat een omgekeerd effect hebben.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Volgens mij is de fout die in het verleden is gemaakt, dat de landbouwers zich kwetsbaar hebben opgesteld. Ze hebben, met een aantal uitzonderingen, allemaal op dezelfde producten ingezet en zich zeer sterk op bepaalde eenzijdige markten gefocust. Dit maakt hun export natuurlijk zeer kwetsbaar.

Onze land- en tuinbouw kan niet zonder export. We mogen dat niet onderschatten. Dit heeft een enorme toegevoegde waarde. We moeten de landbouwers echter leren diversifiëren en spreiden. Ze moeten ervoor zorgen dat

ze minder kwetsbaar zijn indien zich bepaalde problemen voordoen. Dat is de uitdaging waarin we hen ondersteunen.

Ik heb net verwezen naar VLAM, die nieuwe markten aanboort. Het gaat dan natuurlijk ook om andere producten. Als iedereen dezelfde conferenceperen naar Rusland uitvoert en er gebeurt iets – bijvoorbeeld de Russen willen geen conferenceperen meer of we mogen niet meer naar Rusland uitvoeren –, ontstaat een gigantisch probleem. Daar moeten we nog veel meer de nadruk op leggen.

Het is natuurlijk altijd een beetje dubbel. Dit is een belangrijke economische sector die nog zeer sterk in familiale handen zit. Het is echter ook een zuiver economische speler. De andere economische spelers denken al veel meer na over de vraag hoe ze hun risico's wat meer kunnen spreiden. Door de manier waarop de landbouw is gegroeid, is die spreiding daar niet altijd aanwezig. Het is onze taak als overheid om op dat vlak ondersteuning te bieden.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, de door u aangehaalde diversificatie is altijd bijzonder belangrijk. Dat geldt ook voor de creatie van meerwaarde in het eigen bedrijf of samen met een aantal andere producenten in een branche of in een coöperatie. Hoe dan ook, ik kijk met grote belangstelling uit naar uw beleidsbrief. We zullen dan zeker en vast de kans krijgen om nog dieper op deze problematiek in te gaan.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.